



Meijburg & Co
Tax & Legal

Betekenis van statistische steekproeven voor 'Tax Control'

Maart 2026





Fiscale risico's zijn materieel

Het financiële belang van belastingen in relatie tot de totale omvang van de bedrijfsvoering is materieel, de uit belastingen voortvloeiende risico's eveneens. Een vraag die bedrijven zich de laatste jaren dan ook steeds vaker stellen is: "Beheersen we de risico's rondom onze belastingposities?". En vraagt een bedrijf zich dit niet zelf af, dan is het wel de Belastingdienst die deze vraag opwerpt.

Beheersing fiscale risico's belangrijk

Om fiscale risico's te beheersen kunnen organisaties ervoor kiezen een fiscaal beheersingsraamwerk, ook wel "Tax Control Framework" (TCF) genoemd in te richten met het doel om in een vroegtijdig stadium eventuele fiscale fouten in primaire processen en transacties te ontdekken

en corrigeren, die anders in een fiscale aangifte terecht zouden zijn gekomen.

Controle beheersmaatregelen moeilijk

Vaststellen of deze beheersmaatregelen ook daadwerkelijk effectief zijn (geweest), is een grote uitdaging. Door de grote hoeveelheid bedrijfshandelingen is het eenvoudigweg niet mogelijk om elke individuele transactie te controleren. In deze brochure behandelen wij daarom de betekenis van statistische steekproeven voor het vaststellen van de effectiviteit van de 'fiscale risicobeheersing', ook wel 'Tax Control' genoemd.

2. Positionering statistische steekproeven

Alvorens dieper in te gaan op steekproeven, geven we eerst waar zij in de door KPMG Meijburg & Co ontwikkelde aanpak en fasering voor de invoering en onderhoud van een Tax Control Framework kunnen worden gepositioneerd.

- Statistische steekproeven kunnen worden ingezet bij het verkrijgen van inzicht in fiscale risico's in de bedrijfsprocessen (de zgn. 'nulmeting'). Door een steekproef komen de materiële fiscale risico's in de transactieverwerking boven water, inclusief hun financiële belang en duiding van de oorza(a)k(en).

- Een andere toepassing tijdens de nulmeting is het door middel van een steekproef toetsen van het bestaan en de werking van beheersmaatregelen. Een vergelijkbare toetsing kan plaatsvinden in de onderhoudsfase voor het testen van het bestaan en de werking van de organisatiegerichte aspecten van het TCF.

Ook kan het gegevensgericht onderzoek naar de kwaliteit van de ingediende aangifte(n) in de onderhoudsfase met een steekproef worden ondersteund. Dit kan achteraf over een langere periode (bijvoorbeeld per jaar of twee jaar) plaatsvinden dan wel periodiek (per maand, kwartaal, halfjaar) in de vorm van continu monitoren.

3. Wat is een statistische steekproef?

Term statistische steekproef

Een statistische steekproef is een vorm van kritische deelwaarneming. Bijzonder is dat de selectie van de elementen van de deelwaarneming volstrekt willekeurig plaatsvindt. Door dit objectieve karakter maakt een statistische steekproef een representatieve uitspraak over de gehele onderzochte populatie mogelijk. Natuurlijk moet dan wel zijn voldaan aan de randvoorwaarden die de statistiek stelt. Bijvoorbeeld een minimaal aantal te beoordelen elementen, gegeven een gewenste betrouwbaarheid en nauwkeurigheid.

Soorten statistische steekproeven

Er zijn verschillende soorten statistische steekproeven. In deze brochure gaan wij in op twee soorten, de postensteekproef en de geldsteekproef. Deze vinden in het kader van fiscale risicobeheersing de meeste toepassing. Of een posten- of geldsteekproef wordt toegepast hangt af van de uitspraak die gewenst is.

Postensteekproef

Bij een postensteekproef wordt een uitspraak gedaan over kwalitatieve aspecten van posten. De resultaten worden uitgedrukt als een percentage van het totale aantal posten van de populatie. Goedkeuring van een populatie vindt plaats als een vooraf vastgesteld maximaal foutpercentage niet wordt overschreden. De foutprojectie wordt ook uitgedrukt in een percentage. Bijvoorbeeld: "0,35% van alle uitgaande facturen bevat een onjuist BTW-percentage".

Postensteekproeven worden toegepast in het kader van de fiscale risicoanalyse, voor het beoordelen van de kwaliteit en effectiviteit van beheersingsmaatregelen en voor formele controles zoals de factuurvereisten in de BTW.

Geldsteekproef

Als een uitspraak in geld gewenst is, schiet de postensteekproef tekort. Als op 0,35% van de uitgaande facturen een onjuist BTW-percentage staat, zegt dit nog niets over het financiële belang dat hiermee gemoeid is. Een geldsteekproef biedt uitkomst, omdat

de resultaten van dit type steekproef worden uitgedrukt in euro's. Zo vindt goedkeuring plaats, als uit de steekproef blijkt dat een vooraf vastgesteld maximaal foutbedrag niet is overschreden. De foutprojectie is een bedrag in geld dat de verwachte fout in de populatie weergeeft.

Geldsteekproeven worden toegepast voor het toetsen van populaties in geld, bijvoorbeeld orders, facturen, aangiften etc.

Goedkeuringsgrens = materialiteit

Bij een statistische steekproef wordt een goedkeuringsgrens gehanteerd,

ook wel 'materialiteit' genoemd. De kwaliteit van de populatie is 'goed genoeg' als de steekproef uitwijst dat er géén materiële fout in de populatie aanwezig is. Het bedrag van de materialiteit kan zelf worden bepaald, maar kan ook worden afgeleid uit de materialiteitstabel die de Belastingdienst hanteert. Als goedkeuring niet mogelijk is omdat de populatie een materiële fout bevat, kan op basis van de bevindingen van de steekproef de opschoning van de populatie worden opgepakt.

Steekproefomvang altijd minimaal

De steekproefomvang is het kleinste aantal 'goede' waarnemingen dat nodig is om te kunnen vaststellen dat de populatie geen materiële fout bevat. Dat maakt de steekproef uitermate efficiënt: er wordt niet meer werk gedaan dan strikt noodzakelijk. Dat is overigens een groot verschil met andere vormen van deelwaarneming: daar kan de vraag wanneer genoeg werk is verricht, bijna nooit afdoende beantwoord worden.



4. Fasering steekproef-onderzoek

Voor de uitvoering van een statistische steekproef hanteren de ervaren onderzoekers van Meijburg & Co een vast stramien. Om een beeld te schetsen volgt hierna een uitleg bij de door Meijburg & Co gevolgde aanpak, bestaande uit de volgende fasen:

- Vorbereiden steekproef
- Prepareren populatie
- Trekken steekproef
- Verzamelen bewijsstukken
- Controleren getrokken posten
- Evalueren bevindingen
- Afronden steekproef

Vorbereiden steekproef

Kenmerkend voor een steekproef is het vooraf bepalen van de te hanteren betrouwbaarheid en goedkeuringsgrens ('materialiteit').

Ook de definitie van de populatie, de uit te voeren controles en zelfs de foutdefinities en benodigde bewijsstukken worden tijdens de voorbereiding vastgesteld. Het expliciet maken van deze factoren is een belangrijk verschil met een gewone deelwaarneming. Alle betrokkenen worden vervolgens geïnformeerd over wat er gaat gebeuren, met welk doel, op welke manier en aan de hand waarvan. Als de Belastingdienst partij is, geldt dit uiteraard ook voor hen. De voorbereiding resulteert in een planning en toewijzing van uit te voeren werkzaamheden.

Prepareren populatie

De praktijk leert dat steekproeven efficiënt kunnen worden uitgevoerd als de te onderzoeken populatie in digitale vorm beschikbaar is. Gelet op de vergaande graad van automatisering bij bedrijven vormt dit zelden een probleem.

Verkrijgen populatie vraagt zorgvuldige aanpak

Voordat wij met de gegevens aan de slag gaan sluiten we deze aan met de administratie en/of aangifte(n), zodat we er zeker van zijn dat het onderzoek zich op de juiste gegevens richt. Vaak vragen we aanvullend om een recordbeschrijving en een toelichting bij de gegevens, om onduidelijkheid over de betekenis van de aangeleverde gegevens uit te sluiten.

Het opvragen, converteren en aansluiten van ontvangen gegevens lijkt vanzelfsprekend. In de praktijk zien we in dit traject vanwege allerlei redenen dingen mis gaan. Vandaar dat wij aan deze fase extra aandacht schenken, zodat we een juist uitgangspunt verkrijgen voor het vervolgonderzoek.

Trekken steekproef

Voor het trekken maken we gebruik van het pakket ACL ('Audit Command Language'). Deze software wordt wereldwijd gebruikt door audit firma's, bedrijven en overheidsorganisaties.

Groot voordeel van de ACL software is dat alle werkzaamheden automatisch worden gelogd, zodat achteraf in detail kan worden aangetoond welke handelingen zijn verricht. Op basis van de logging kan de steekproeftrekking desgewenst worden gereproduceerd.

Het resultaat van de trekking is een steekproeflijst. Deze lijst bevat alle relevante informatie die nodig is om de benodigde bewijsstukken te traceren en geeft de te controleren vastleggingen (de 'boekwaarden') van de geselecteerde transacties weer.

Verzamelen bewijsstukken

Voordat de feitelijke controle kan plaatsvinden, moeten bewijsstukken worden verzameld. In de steekproeflijst staan referenties zoals ordernummers, factuurnummers en dergelijke waarmee bewijsstukken in de administratie en/of archieven kunnen worden getraceerd. Het verzamelen en bundelen van de bewijsstukken kan door ons gebeuren, maar dit kan uiteraard ook zelf ter hand genomen worden.

Controleren getrokken posten

De feitelijke controle bestaat uit het vaststellen van de juistheid van de registraties van de geselecteerde transacties (de 'boekwaarden') aan de hand van de bewijsstukken die op die transacties betrekking hebben (de 'audit waarden'). Een voorbeeld is de controle op het terecht toepassen van het nultarief BTW bij export: in de administratie en de BTW-aangifte is geregistreerd dat op bepaalde transacties het nultarief van toepassing is, uit de bijbehorende bewijsstukken (vervoersdocumenten, betalingsgegevens etc.) moet blijken dat dit juist is. De controle van de steekproefposten wordt uitgevoerd door de organisatie zelf of door de fiscale middelspecialisten van Meijburg & Co.

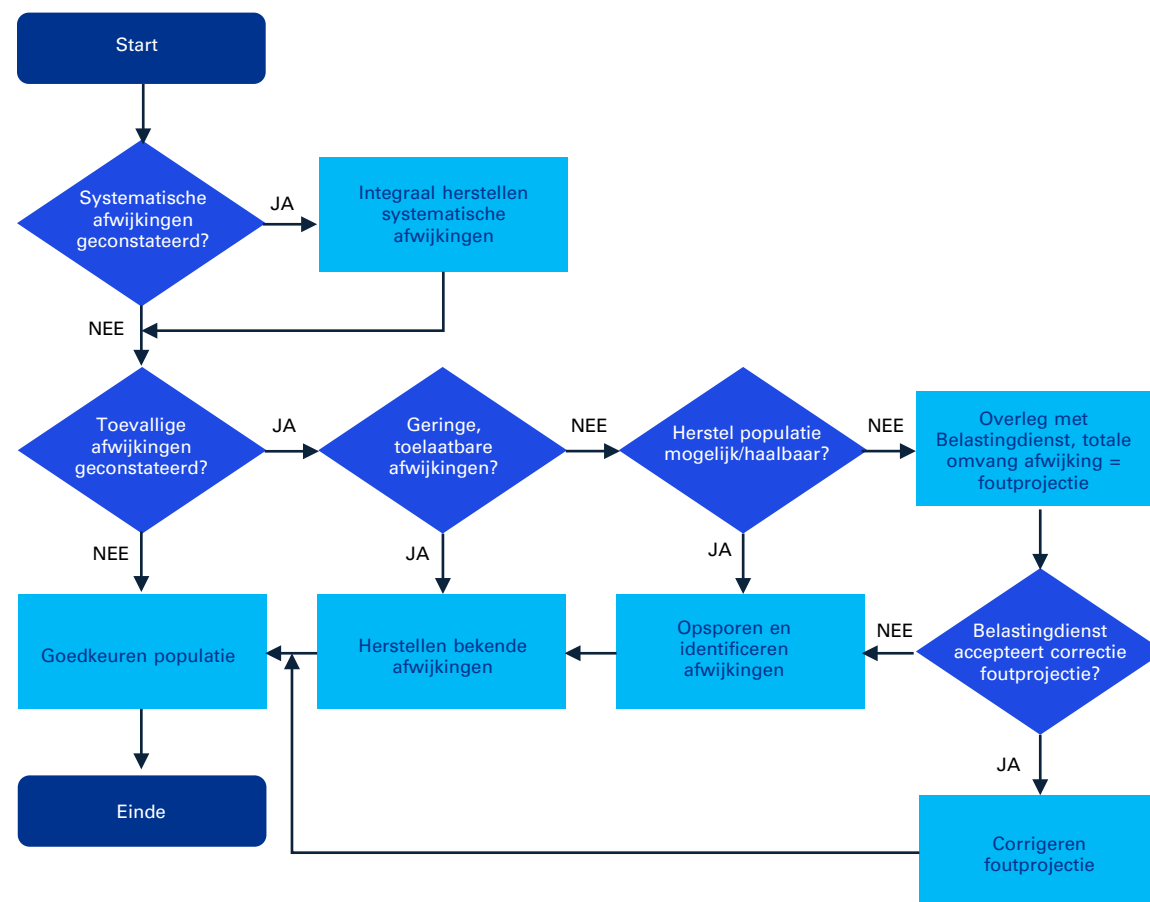
Als er afwijkingen worden geconstateerd worden deze gedocumenteerd en besproken. Voor alle afwijkingen wordt gezocht naar de

achterliggende oorza(a)k(en), zodat bij systematische afwijkingen maatregelen getroffen kunnen worden om deze in de toekomst te voorkomen.

Evalueren bevindingen

Ook voor de evaluatie is het van belang te weten of een afwijking 'systematisch' of 'toevallig' is. Systematische afwijkingen kunnen op basis van hun kenmerk(en) uit de populatie worden afgezonderd en integraal worden gecorrigeerd. Deze afwijkingen kunnen dan ook met 100% zekerheid en nauwkeurigheid worden becijferd.

De steekproefevaluatie ziet enkel op de toevallige afwijkingen. Met behulp van statistische berekeningen worden de verschillende foutsoorten uitgerekend die een rol spelen bij de evaluatie van de steekproef. Het beslissingsmodel dat in het kader van de evaluatie wordt gehanteerd ziet als volgt uit:



Afronden steekproef

De afrondende werkzaamheden bestaan onder meer uit het opstellen van een rapportage met bevindingen, conclusies en aanbevelingen naar aanleiding van de steekproef. Naast een cijfermatige analyse wordt ingegaan op de oorzaken die aan geconstateerde afwijkingen ten grondslag liggen, zodat gerichte verbeteracties opgestart kunnen worden.

Belastingdienst kan op ons werk steunen

De rapportage wordt desgewenst ook besproken met de Belastingdienst. Omdat de Belastingdienst voor haar toezicht voortbouwt op de uitgevoerde steekproef, zorgen wij voor een goede dossiervorming. Uitgangspunt is immers dat de Belastingdienst de door ons uitgevoerde werkzaamheden niet nog een keer gaat overdoen.

5. Samenvatting

Toepassing van mathematische steekproeven is in het kader van Tax Control aan de orde in de inzicht- en onderhoudsfase. Postensteekproeven richten zich op kwalitatieve aspecten van beheersmaatregelen, geldsteekproeven worden gebruikt om populaties in geld te onderzoeken.

Het uitgangspunt voor elke steekproef is goedkeuring. De steekproefomvang omvat het kleinste aantal 'goede' waarnemingen dat nodig is om deze goedkeuring te kunnen uitspreken.

Een mathematische steekproef vergt een gestructureerde, gedocumenteerde aanpak waarin verschillende specialisten van Meijburg & Co participeren. De fiscale specialisten van Meijburg & Co of de organisatie zelf voeren de feitelijke beoordeling van de steekproefposten uit.

Als klant heb je een belangrijke rol in het aanleveren van digitale informatie en het verzamelen en groeperen van bewijsstukken.

De evaluatie maakt niet alleen eventuele afwijkingen en hun omvang inzichtelijk, ook de aard en de oorzaak van de afwijkingen wordt onderzocht. Op basis hiervan kunnen gerichte verbeteracties worden ondernomen.

Uitgangspunt is dat de Belastingdienst voor haar toezicht steunt op de uitgevoerde werkzaamheden en zich kan verenigen in de conclusies van de mathematische steekproef.



Meijburg & Co
Tax & Legal

De informatie in dit document is van algemene aard en is niet bedoeld om de omstandigheden van een bepaalde persoon of entiteit te beoordelen. Hoewel we ernaar streven om accurate en tijdige informatie te verstrekken, kan er geen garantie worden gegeven dat dergelijke informatie accuraat is op de datum waarop deze wordt ontvangen of dat deze accuraat zal blijven in de toekomst. Zonder professioneel advies en na een grondig onderzoek van de specifieke situatie dient niemand te handelen op basis van dergelijke informatie.

Meijburg & Co is een Nederlandse maatschap van besloten vennootschappen, staat ingeschreven in het Handelsregister onder nummer 53753348 en is aangesloten bij de wereldwijde KPMG organisatie van onafhankelijke entiteiten verbonden aan KPMG International Limited, een Engelse private company limited by guarantee. De algemene voorwaarden van Meijburg & Co, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel, zijn jegens een ieder van toepassing op alle door Meijburg & Co te verrichten werkzaamheden en te verlenen diensten. De algemene voorwaarden zijn te vinden op de website van Meijburg & Co (<http://www.meijburg.nl/algemenevoorwaarden>) en worden op verzoek toegestuurd.

Contact Meijburg & Co Tax & Legal

Meer weten over statistische steekproeven? Neem contact op met:



René Hendriksen
Senior Tax Manager
Hendriksen.Rene@kpmg.com



Mieke Verhappen
Senior Tax Manager
Verhappen.Mieke@kpmg.com



Arthur Eijssen
Tax Manager
Eijssen.Arthur@kpmg.com